

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Глухівський національний педагогічний університет
імені Олександра Довженка
Відокремлений структурний підрозділ «Професійно-педагогічний фаховий
коледж Глухівського національного педагогічного університету
імені Олександра Довженка»

Циклова комісія професійно-педагогічної підготовки

СИЛАБУС
навчальної дисципліни
«Інклюзивна освіта в ЗДО»

Код дисципліни	ВК
Освітній рівень	фахова передвища освіта
Статус дисципліни	вибірковий освітній компонент
Галузь знань	01 Освіта/Педагогіка
Спеціальність	012 Дошкільна освіта
Освітньо-професійна програма	Дошкільна освіта
Обсяг дисципліни	3 кредити ECTS (90 академічних годин)
Види аудиторних занять	лекції, практичні заняття
Форми контролю	залік

Інформація про викладача

Викладач (ПІБ, науковий ступінь, вчене звання, посада)	Карась Олена Дмитрівна , доктор філософії, викладач, спеціаліст першої категорії
Контактний телефон	0666727969
E-mail:	elenakaras1509@ukr.net
Профіль викладача	http://ppk.gnpu.edu.ua/29-pratsivnyky-koledzhu/613-karas-olena-dmytrivna.html
Консультації	вівторок 14.00-15.00

1. Анотація курсу

Місце освітнього компонента (ОК) в ОПП

ОК «Інклюзивна освіта в ЗДО» є вибіркоким компонентом циклу професійної підготовки здобувачів освіти за ОПП «Дошкільна освіта» рівня фахової передвищої освіти. Освітній процес охоплює лекційні та практичні заняття, виконання самостійних робіт, модульних контрольних робіт та підсумковий контроль у формі заліку.

Мета: засвоєння теоретико-методологічних, нормативно-правових та організаційно-методичних засад інклюзивної освіти.

Основними завданнями навчальної дисципліни є:

- сформувати усвідомлене розуміння основних положень інклюзивної освіти в середовищі закладу дошкільної освіти;
- виробити навички командної роботи при навчанні та вихованні дітей з особливими освітніми потребами;
- забезпечити досконале володіння стратегіями взаємодії з батьками дітей з особливими освітніми потребами;
- сформувати навички індивідуального і диференційованого розвитку дітей дошкільного віку;
- виробити усвідомлення необхідності постійної самоосвіти, саморозвитку, поглиблення загальноосвітньої та фахової підготовки.

Очікувані результати навчання

У результаті вивчення дисципліни студенти будуть:

знати:

- природу і вікові особливості дітей з різними рівнями розвитку;
- особливості розвитку обдарованих дітей;
- індивідуальні відмінності дітей з особливими освітніми потребами;

уміти:

- планувати освітній процес в закладах дошкільної освіти з урахуванням вікових та індивідуальних можливостей дітей раннього і дошкільного віку, дітей з особливими освітніми потребами та складати прогнози щодо його ефективності;
- складати індивідуальні програми розвитку для дітей з особливими освітніми потребами та необхідні для навчання документи; бути ознайомленим з універсальним дизайном в освіті та розумним пристосуванням;
- бути ознайомленим з програмою раннього втручання, розуміти можливості опори на Soft skills: соціально-психологічні аспекти професійної компетентності, що відповідають

заявленим цілям програми нього в подальшій роботі з дітьми з особливими освітніми потребами.

Вивчення дисципліни «Інклюзивна освіта в ЗДО» формує в здобувачів фахової передвищої освіти низку компетентностей.

Інтегральна компетентність: здатність вирішувати типові спеціалізовані завдання та практичні проблеми в галузі дошкільної освіти з розвитку, навчання і виховання дітей дошкільного (раннього та передшкільного) віку, що передбачає застосування загальних психолого-педагогічних теорій та фахових методик дошкільної освіти та характеризуються комплексністю та невизначеністю умов; нести відповідальність за результати своєї діяльності; здійснювати контроль за іншими особами у визначених ситуаціях.

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК3. Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях.

ЗК4. Здатність спілкуватися державною мовою (усно і письмово).

ЗК7. Здійснення безпечної діяльності.

ЗК9. Здатність до міжособистісної взаємодії, роботи в команді, спілкуванні з представниками інших професійних груп різного рівня.

Спеціальні (фахові компетентності):

СК2. Здатність до фізичного розвитку дітей дошкільного (раннього та передшкільного) віку, формування життєво необхідних умінь та навичок, рухового досвіду та розвитку фізичних якостей.

СК4. Здатність до формування в дітей дошкільного (раннього та передшкільного) віку основ здорового способу життя, здоров'язберезувальних навичок.

СК5. Здатність до формування у дітей дошкільного (раннього та передшкільного) віку взаємин з оточенням (предметним, природним, соціальним).

СК6. Здатність до розвитку психічно-емоційної сфери особистості дітей дошкільного (раннього та передшкільного) віку.

СК13. Здатність до організації освітнього процесу з урахуванням індивідуальних фізичних і психічних можливостей дітей в найбільш оптимальних для них формах.

Пререквізити:

Попередні компетентності, необхідні для вивчення освітнього компонента, формуються під час засвоєння ОК «Психологія», «Дитяча психологія», «Вступ до спеціальності», «Дошкільна педагогіка».

Програмні результати навчання:

РН2. Планувати та організовувати освітній процес у закладі дошкільної освіти з урахуванням принципів здоров'язбереження, особистісно зорієнтованого підходу, суб'єкт-суб'єктної взаємодії.

РН8. Визначати концептуальні засади, принципи, мету, завдання, зміст, організаційні форми, методи і засоби, що використовуються в роботі з дітьми дошкільного (раннього та передшкільного) віку.

РН10. Організовувати умови безпечного середовища у природному, предметному та соціальному оточенні в процесі організації різних видів діяльності дітей дошкільного (раннього та передшкільного) віку.

PH11. Мати навички збереження та зміцнення психічного, фізичного та соціального здоров'я, попередження та протидії булінгу, формування навичок здорового способу життя у дітей дошкільного (раннього та передшкільного) віку.

PH13. Знати нормативно-правові документи, законодавчі акти у сфері дошкільної освіти і використовувати їх у практичній діяльності.

PH18. Організувати та розділяти предметно-просторове розвивальне середовище на осередки діяльності в групах дітей дошкільного (раннього та передшкільного) віку.

Технічне й програмне забезпечення/обладнання

Під час викладання навчальної дисципліни використовуються комп'ютер, мобільні пристрої (смартфони, планшети) з доступом до інтернету, мультимедійний проєктор, презентації, віртуальна інтерактивна дошка; доступ до електронних бібліотечних ресурсів.

2. Організація навчання

Методи навчання

Словесні, наочні, пояснення педагога й організації самостійної роботи, підготовки до вивчення матеріалу, що передбачає підвищення інтересу, пізнавальної потреби, актуалізацію базових знань, необхідних умінь і навичок; вивчення нового матеріалу; конкретизації й поглиблення знань, набування практичних умінь і навичок, які сприяють використанню пізнаного інтересу; контролю й оцінки результатів навчання, стимулювання діяльності, наприклад, конкурси, змагання, ігри, заохочення й інші методи перевірки й оцінки знань.

Репродуктивний метод (застосування вивченого на основі зразка або правила).

Практичний метод (на перший план висувається вміння використовувати на практиці теоретичні знання, сприяє поглибленню знань і умінь, покращує якість вирішення завдань корекції та контролю, стимулює пізнавальну діяльність).

Метод проблемного викладу (використовуючи будь-які джерела й засоби перед викладом матеріалу здійснюється постановка проблеми, формулювання пізнавального завдання, порівнюючи погляди, різні підходи, способи розв'язання поставленого завдання).

Дослідницький метод. Після аналізу матеріалу, постановки проблем і завдань та короткого усного або письмового інструктажу студенти самостійно вивчають літературу, джерела, ведуть спостереження та виконують інші пошукові дії.

Структура залікових кредитів дисципліни

Назва теми	Кількість годин, відведених на:		
	Аудиторні заняття		Самостійна робота студентів (СРС)
	Лекції	Практичні	
Тема 1. Інклюзивна освіта як модель соціального устрою: генезис, понятійно-термінологічні визначення та основні принципи.	2	2	4
Тема 2. Механізми забезпечення інклюзивної освіти у міжнародних документах і законодавстві. Національне законодавство у сфері інклюзивної освіти.	2	4	6

Тема 3. Державно-громадське управління інклюзивною освітою.	2	2	4
Тема 4. Дитина, що потребує особливої освітньої підтримки, як суб'єкт інклюзивної освіти.	2	4	4
Тема 5. Універсальний дизайн інклюзивного освітнього середовища.	2	2	4
Тема 6. Команда психолого-педагогічного супроводу дитини, що потребує особливої освітньої підтримки.	2	2	4
Тема 7. Індивідуальна програма розвитку дитини, що потребує особливої освітньої підтримки.	2	2	4
Тема 8. Технології навчання в інклюзивному освітньому середовищі.	2	4	4
Тема 9. Технологія оцінювання динаміки розвитку дитини з ООП.	2	4	4
Тема 10. Додаткові освітні послуги в інклюзивному освітньому середовищі.	2	2	4
Загальна кількість годин	20	28	42

3. Система оцінювання

Система оцінювання навчальних досягнень студентів з навчальної дисципліни «Інклюзивна освіта в ЗДО» ґрунтується на **компетентнісному підході**.

Навчальні досягнення майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти з дисципліни оцінюються за модульно-рейтинговою системою, що базується на принципі коопераційної звітності, обов'язковості поточного (захист практичних робіт) та модульного контролю, накопичувальної системи оцінювання рівня знань, умінь та навичок.

Форми оцінювання ОК: *усна* (захист практичних робіт у формі бесіди, доповідь з тем винесених на самостійне опрацювання тощо); *письмова* (звіт з виконання практичних завдань та самостійної роботи); *тестова*; *самоконтроль* (самооцінка тощо).

Оцінювання кожного виду роботи (наявність конспекту, виконання практичних робіт, написання модульних робіт, виконання самостійної роботи, іспит) студента відбувається за 4-бальною шкалою згідно з критеріями оцінювання навчальних досягнень студентів.

**Шкала та критерії підсумкового оцінювання
успішності навчання**

Бали	Оцінка ECTS	Національна шкала оцінювання	
1	2	3	
90-100	A	<i>зараховано</i>	<p><i>Відмінно</i> – високий рівень володіння теоретичними знаннями й практичними вміннями. На основі досконалого знання матеріалу предмету набуті знання, вміння та навички студент використовує при вирішенні нестандартних задач. Вільно володіє термінологією з навчальної дисципліни, уміє критично аналізувати літературно-педагогічні факти, формулювати висновки з урахуванням досягнень педагогічної науки викладеної в педагогічній науковій і методичній періодиці. Легко знаходить відповіді на нестандартні, несподівані питання. У складних ситуаціях може провести аналіз на рівні теоретичного осмислення. Виявляє творчі здібності, нахили до самостійної науково-дослідної роботи, які проявляються в написанні рефератів, оглядів літератури, виступах на студентських наукових конференціях.</p>
82-89	B		<p><i>Добре</i> – достатній рівень оволодіння знаннями навчального матеріалу, вміннями їх практичного впровадження. Вільно володіє матеріалом відповідно до програми навчальної дисципліни. Знання, вміння та навички може самостійно застосовувати в нестандартних ситуаціях навчального характеру. Проявляє інтерес до наукової та науково-популярної літератури з предмету. Самостійно опрацював рекомендовану, додаткову літературу з предмету. У процесі вивчення дисципліни іноді виконував реферати не передбачені робочою програмою дисципліни. Проявляє схильність до аналітико-синтетичної діяльності, висловлює власну думку. Отримані знання використовує під час аналізу стану освітнього процесу.</p>
75-81	C		<p><i>Добре</i> – середньо-достатній рівень володіння теоретичним матеріалом та готовності до оперування набутими вміннями й навичками. Володіє матеріалом в обсязі робочої навчальної програми дисципліни, володіє основною термінологією, під керівництвом викладача вміє зіставляти, узагальнювати, систематизувати інформацію про педагогічні явища. Цілком самостійно використовує набуті знання, вміння та навички в стандартних навчальних ситуаціях. Частково опрацював передбачені програмою додаткові літературні джерела. Під час контролю знань досить вільно складає алгоритм відповіді. Швидко знаходить необхідну інформацію в довідковій літературі.</p>

64-74	D	зраховано	<p><i>Задовільно</i> – середній рівень володіння теоретичними знаннями, практичними вміннями й навичками. Повністю відтворює інформацію, що викладена в базовому підручнику. Має значні утруднення, коли виникає необхідність користуватися додатковою літературою та першоджерелами, формулювати власну думку щодо значення історичних подій та педагогічних ідей у розвитку освіти України. Епізодичне ознайомлення з періодичними психолого-педагогічними виданнями. Сформовані уміння може використовувати в стандартних ситуаціях, що закладено в навчальні завдання. При виправленні допущених помилок потребує деякої допомоги викладача. Затрудняється при необхідності використовувати знання отримані при вивченні інших дисциплін.</p>
60-63	E		<p><i>Задовільно</i> – рівень володіння теоретичним матеріалом, практичними вміннями й навичками визначається нижче середнього. Самостійно відтворює головні положення викладені в базовому підручнику чи лекційному матеріалі. Знає основні історичні події, що суттєво вплинули на розвиток виховання, освіти. Потребує допомоги викладача чи товаришів для відтворення систематизованого навчального матеріалу. При реалізації знань у вирішенні практичних завдань потребує допомоги викладача на всіх етапах роботи. Часто допускає типові помилки, які при допомозі здатен виправити. Повністю відсутнє ознайомлення з інформацією, що викладена в додатковій літературі.</p>
35-59	FX	незраховано	<p><i>Незадовільно</i> – низький рівень володіння навчальним матеріалом. Студент має уявлення про деякі історичні події в розвитку дошкільної психології й педагогічної думки. Володіє навчальним матеріалом на фрагментарному рівні, не може систематизовано відтворити навчальний матеріал, не вміє працювати з додатковою літературою і періодичними психолого-педагогічними виданнями. Конспект з предмету носить не систематизований, фрагментарний характер. Не вміє скласти алгоритм відповіді. Не може відповісти на питання чи виконати практичну роботу без грубих помилок, на які не звертає уваги. Студент не спроможний опанувати практичні вміння без додаткових занять з дисципліни.</p>
1-34	F		<p><i>Незадовільно</i> – низький рівень знань із дисципліни. Практично не знає психолого-педагогічної термінології. Володіння навчальним матеріалом на рівні розпізнавання. Не може користуватися підручником, методичними рекомендаціями, іншими дидактичними засобами. Володіє тільки окремими прийомами практичної діяльності. Відсутність практичних умінь і навичок є підставою для повторного вивчення дисципліни.</p>

Шкала оцінювання: 4-х, 12-ти бальна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за 4-х бальною шкалою	Оцінка за 12-ти бальною шкалою	для заліку
		для іспиту, курсової роботи, практики	для навчальних дисциплін за освітньою програмою профільної середньої освіти, які інтегруються за навчальним планом	
90-100	A	відмінно (оцінка «5»)	10-12	зараховано
82-89	B	добре (оцінка «4»)	7-9	
75-81	C			
64-74	D	задовільно (оцінка «3»)	4-6	
60-63	E			
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання (оцінка «2»)	1-3	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни (оцінка «2»)		не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Підсумкова оцінка курсу є сумою балів, одержаних за окремі види навчальної діяльності: поточний контроль (оцінка за виконання практичних робіт, оцінка рівня засвоєння тем для самостійного опрацювання), підсумковий тестовий контроль за змістовими модулями, складання **іспиту**.

Остаточна оцінка рівня знань складається з рейтингу з навчальної роботи, для оцінювання якої призначається 100 балів.

Система оцінювання навчальних досягнень студентів

Аудиторна робота			СРС	Підс. контроль
Наявність консп.	Практичні заняття	Модульний контроль		
1–18	1–23	1–3	1 – 18	1
*ВК: 0,1	ВК: 0,35	ВК: 0,2	ВК: 0,25	ВК: 0,1

*ВК (ваговий коефіцієнт) – числовий коефіцієнт (параметр), що відображає рівень значимості виду діяльності здобувача освіти, порівняно з іншими факторами, який впливає на загальну кількість балів і розподіляється окремо за кожний вид роботи (сума всіх вагових коефіцієнтів дорівнює 1).

4. Політика курсу

Базується на тому, що всі учасники освітнього процесу повинні дотримуватися вимог чинного законодавства України, Статуту Глухівського НПУ ім. О. Довженка, Положення про Відокремлений структурний підрозділ «Професійно-педагогічний фаховий коледж Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка» та Правил внутрішнього розпорядку Коледжу, загальноприйнятих моральних принципів, правил поведінки та корпоративної культури; підтримувати атмосферу доброзичливості, відповідальності, порядності й толерантності.

Під час навчання учасники освітнього процесу зобов'язані дотримуватися академічної доброчесності: етичних принципів та визначених правил, якими мають керуватися здобувачі фахової передвищої освіти під час навчання, викладання та провадження наукової діяльності відповідно до «ПОЛОЖЕННЯ про забезпечення академічної доброчесності у Відокремленому структурному підрозділі «Професійно-педагогічний фаховий коледж Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка»».

5. Інформаційне забезпечення

Рекомендована література

Основна

1. Аніщук А. М. Інклюзивна освіта : навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів спеціальності «Дошкільна освіта» Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2016. 227 с. URL: <http://lib.ndu.edu.ua/dspace/handle/123456789/53> (дата звернення: 20.03.2026).

2. Білозерська І.О. Деякі аспекти формування батьківської компетентності у родинях, що мають дітей з порушеннями розвитку. Психолого-педагогічний супровід навчання дітей з порушеннями розвитку. Київ, 2016. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=ooop_2010_1_8 (дата звернення: 20.03.2026).

3. Будник О. Б. Інклюзивна освіта : навчальний посібник. Івано-Франківськ : ПП Бойчук А.Б., 2015. 152 с. URL: <http://194.44.152.155/elib/local/2292.pdf> (дата звернення: 20.03.2026).

4. Веремчук А.П., Хом'як О.А. Інноваційні технології навчання дітей з особливими освітніми потребами. Психолого-педагогічні проблеми сучасної школи. Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини. Вип. 1 (5). Умань, 2021. С. 71-78. URL: <http://ppsh.udpu.edu.ua/article/view/235185> (дата звернення: 20.03.2026).

5. Діти державної опіки: проблеми, розвиток, підтримка: Навчально-методичний посібник в 2-х кн. Київ: Міленіум, 2005. 286 с. URL: <http://www.ussf.kiev.ua/ieeditions/23/1/> (дата звернення: 20.03.2026).

6. Закон України «Про внесення змін до законодавчих актів з питань загальної середньої та дошкільної освіти щодо організації навчально-виховного процесу». Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2010, № 46, ст.545 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2442-17#Text> (дата звернення: 20.03.2026).

7. Закон України «Про внесення змін деяких законів України про освіту щодо організації інклюзивного навчання Відомості Верховної Ради (ВВР), 2014, № 30, ст.1011 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1324-18#Text> (дата звернення: 20.03.2026).

8. Закон України «Про дошкільну освіту» URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2628-14> (дата звернення: 20.03.2026).

9. Інклюзивна освіта від А до Я: poradnik для педагогів і батьків / Укладачі Н.В.Заєркова, А.О.Трейтяк. Київ, 2016. 68 с. URL: http://monachinivkanvk.kupyansk.info/files/docs/2017/9894_Inklyuzivna_osvita_vid_A_do_Ya_1.pdf (дата звернення: 20.03.2026).

10. Інноваційні технології в діяльності інклюзивно-ресурсного центру : метод. посіб. / авт. кол. за ред. А. Г. Обухівської, Т. Д. Ілляшенко. Київ : УНМЦ практичної психології і соціальної роботи, 2019. 228 с. URL: https://lib.iitta.gov.ua/718625/1/IRC_razvorot.pdf (дата звернення: 20.03.2026).

11. Колупаєва А.А., Таранченко О.М. Інклюзивна практика: технології навчання. Київ: Літера ЛТД. 2019. 160 с.

12. Колупаєва А.А., Таранченко О. М. Педагогічні технології інклюзивного навчання. Харків: Вид-во «Ранок», ВГ «Кенгуру», 2018. 160 с.

13. Концепція розвитку інклюзивної освіти: Наказ Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 01.10.2010 № 912. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/prozatverdzhennya-kontseptsii-rozvitkuinklyuzivnogo-navchannya> (дата звернення: 20.03.2026).

14. Порошенко М. А. Інклюзивна освіта: навчальний посібник. Київ : ТОВ «Агентство «Україна», 2019. 300 с. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/inkluzyvne-navchannya/posibniki/inklyuziyavnz.pdf> (дата звернення: 20.03.2026).

15. Технології психолого-педагогічного супроводу дітей з аутизмом в освітньому просторі: навч.- метод. посіб. / Уклад. Т. Скрипник. Харків : Факт, 2015. 40 с. URL: <http://www.ussf.kiev.ua/ieeditions/274/1/> (дата звернення: 20.03.2026).

Допоміжна

1. Базима Н.В. Розвиток мовлення дітей з аутизмом. Харків: Вид-во «Ранок», ВГ «Кенгуру», 2018. 144 с.

2. Діти з синдромом дауна: факти, навчання, допомога. Методичні рекомендації / О. Дерень, А. Пруска, Ю. Рибак. Київ, 2015 р. 24 с. URL: <file:///C:/Users/home/Downloads/Design.pdf> (дата звернення: 20.03.2026).

3. Підлипняк І. Ю., Дука Т. М. Інтелектуальний розвиток дітей дошкільного віку в умовах сучасного закладу дошкільної освіти. Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Випуск 73 том 2. 2020. С. 40-43. URL: http://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/32520/Pidlypniak_Duka.pdf;jsessionid=D6D04078DD6B8B1752D7FD177B50C1A2?sequence=1 (дата звернення: 20.03.2026).

4. Павелків Р.В. Дитяча психологія : навч. посіб. для студентів ВНЗ / Р.В. Павелків, О.П. Цигипало; М-во освіти і науки України. Київ : Академвидав, 2010. 432 с. URL: <https://academia-ps.com.ua/product/51> (дата звернення: 20.03.2026).

Інформаційні ресурси Інтернет

1. Базовий компонент дошкільної освіти. Нова редакція та поради для організації освітнього процесу. URL: <https://ezavdnz.mcfr.ua/book?bid=37876> (дата звернення: 30.03.2026).

2. Комплексні освітні програми розвитку, навчання та виховання для дошкільнят. URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/prezentovano-kompleksni-osvitni-programi-rozvitku-navchannya-ta-vihovannya-dlya-doshkilnyat> (дата звернення: 30.03.2026).